

ZGODNJA DANICA.

Katolški cerkveni list.

Odgovorni vrednik in založnik: **Dr. Janez Kr. Pogačar.**

№ 34.

V Četertek 23. veljaka Serpana.

1849.

Keršanski pogled sedajnega časa.

(Könce.)

Namen, ki ga Bog doseči želi, kadar nam težave pošlje, je naše

C. Spreobrnjenje.

Če vse nadloge od Boga pridejo in če je njih vzrok greh, je iz tega posneti, da ga ni boljšiga sredstva zoper nje kakor resnično poboljšanje in spreobrnjenje. Po spreobrnitvi potolažen bo Bog šibe odložil. Brez nje pa nas bo Bog dalje tepel in pokoril.

Zares! Bog nas ne tepe rad. Predin vdari, proti, in nam čas pusti, ga s pokoro prehiteti. Bog bi lahko pri naših grehah molčal in nas nenadoma vdaril; pa, kakor Origen pravi: „tega ni nikdar storil. Akoravno je Bog sodbo že storil, vendar nima navade, svojiga sklepa zakrivati, da tisti, ki so bili obsojeni zastran greha, rešeni bodo kazni po pokori“. — Bog je bil že sklenil, mesto hudobnih Ninivljanov popolnoma pokončati. Pa Gospod ni hotel svojiga sklepa zakrivati, po preroku Jonatu jim ga naznani in jim dovoli obrok 40 dni, v katerim času se pogina lahko s pokoro rešijo. — Judovsko ljudstvo je bilo o času Jeremija v narhujši sužnost obsojeno. Bog je to obsodbo Judam razodel; veliko let pred padcem jih opominja prerok Jeremija; celo, ko je sužnost se že začela, jim zmirej še pokoro pridigje, in jim v imenu božjim vpije: „Glejte! Vi ste zdej vjeti. Delajte pokoro,

akoravno je že pozno. Prosite me, in jest vam bom prizanesel. Jest, ki sim vas izdal, vas lahko sužnosti oprostim“. (Origen hom. 1. in Jerem. 1.) Milostljivi in usmiljeni Bog pusti tedej po opombi sv. Hieronima prihodnje nadloge pred oznaniti, „de tisti, ki slišijo, pokoro storé in kazni odidejo“. (1. 1. in Amos 3.) Ko Bog že res grešnike kaznuje, ne iše njih pogube, ampak njih spreobrnjenja. „Zakaj jeza je v njegovi kazni, pa življenje v njegovi volji“ (Ps. 29.), to je, on dvigne palico, ne da bi nas umoril, ampak da bi živeli, da bi nam dobro šlo. Naši grehi so ga razserdili, mi smo ga prisilili, nas tepsti; to ni njegova volja; on hoče le našo srečo, naše zveličanje. „Življenje je v njegovi volji“. Zato je Bog v svojim serdu govoril zapeljanimu ljudstvu Izrael: „Išite me, in bote živeli! Išite Gospoda in živite! Išite dobro ne pa hudiga, da bote živeli“. (Amos 6.) In po preroku Jeremii je Bog očitno izgovoril, da bo napovedano kazen urno nazaj vzel, ako se ljudstvo spokori. „Nagloma bom čez ljudstvo in čez kraljestvo sodbo sklenil, da ga hočem pogubiti in razdjati in pokončati. Ako se pa tisto ljudstvo skesa zavoljo nadlog, ki sim mu jih naprotil, se bom tudi jest pokesal zavoljo nesreče, katero sim mu namenil. (Jer. 18.) Bog ravná z grešniki, kakor zdravnik z bolnimi. Zato jim da grenke zdravila, da bi jim k zdravju pripomogel; ko se je zdravje povernilo,

zdravil več ne rabi, ker je namen že dosežen. Vender žalibog! le predostikrat se zgodi, de nas tudi terpenje ne spokori, in namesti, de bi se greha, ki je vir vsih zlegov, ogibali, le na pomočke mislimo, kateri nam brez spokorjenja nič ne pomagajo. Zastonj zaupamo v umetnost, premedenost, v vojašino, v zaveze z dobrimi prijatli, zastonj se zanašamo v boljši osnovo in vravnavo države, ako se sami ne vravnamo, sami s sabo ne pobotamo, ako se z Bogom ne sprijaznimo in njegove milosti ne zagotovimo. Tudi Izraelci so menili v vojski zoper Asirce, de so vse modro preskerbeli in de jim je v zvezi z veljaki, zmaga gotova. Pa niso pomislili, se z Bogom sprijazniti; vse njih modre posvetovanja in pravila jim niso nič pomagale; prišli so sovražnikom v roke, kateri so jih na Asirsko v sužnost gnali. Tam jim je prerok Baruh klical: „Od kod pride, o Izrael, de se v deželi sovražnikov znajdeš? Ti si vir modrosti zapustilo. Ko bi bilo po poti božji hodilo, bi bilo v večnim miru. Spoznaj vender enkrat, kje de je modrost, kje moč in pamet.“ (Bar. 2.) Vse je na tem ležeče, de imamo Boga na svoji strani. Koga družiga nam zna pomagati? „Bog, kateri je nad vas te težave poslal, zna samo vas oteti iz rok vaših sovražnikov.“ (Bar. 4.)

Zakaj pa nas ne reši? Zakaj nam njegova roka še zmirej preti? Ker se še nismo spokorili, in jeze božje še ne potolažili. Če nas Bog bolj tepe, bolj gresimo in ga žalimo. On nas vdari na blagu, na časti, na zdravji, na varnosti in mirnosti, in „pri vsih teh zlegih njegova jeza še ni odvernjena, ampak roka njegova še žuga.“ (Izai. 9, 12.) Zakaj mi se ne naveličamo gresiti, akoravno se Bog tako rekoč utruji, nas kaznovati, ter pravi: „Kje vas čem še zana-prej biti, ker greh na greh nakladate?“ (Izai. 1, 5.) Nič družiga ne ostane kot duša, ktera bo večno pogubljena, ako nadloge ne zmodrijo in ne preverijo. „Ako kdo“, pravi sv. Avguštin, „tukaj se toliko terpi, pa se ne poboljša, ga dvojna sodba zadene; tu terpi časne kazni, in tam bo tudi večne mogel.“ (Hom. de Job.)

O nadloga čez nadlogo, ktero nespokornost naredi! Kaj so vse časne britkosti, ki vender minejo, memo večne smerti duš? To je bilo, kar je sv. Terezija neizrečeno objokovala, pogin toliko duš, ki si vsi stiski in sili vkljub, ktero občutijo, vender nočejo k Bogu obrniti, kteriga pravičnost iz vsih del sije. — Pa duh pokore je milost, za ktero moramo Boga priserčno prositi; zakaj „Bog bo dobriga duha dal tim, ki ga prosijo.“ (Luč. 11, 13.) Silni viharji, ki na svetu razgrajajo, ne bodo

popred utihnili, dokler z zedinjenimi močmi in serci k Bogu ne vpijemo z

D. Molitvijo — postam — dobrimi deli.

Na goro bi se hotla povzdigniti, s ktere bi me vsi ljudje lahko slišali, in vpiti: »Ljudje molite! molite! molite!« Tako je pisala sv. Terezija o svojim času; ali bi ne bilo prav, de bi se ta klic k molitvi tudi o našim silovitim času razlegal? — Ali ni molitev vir vsih milost in dobrot?

„Kviško se vzdiguje naša molitev, in doli pride božje usmiljenje“ (Avguštin.) — Ali ni molitev vir vse tolažbe, ktere tako zlo vpo-trebujemo? „Je kdo zmed vas žalosten, naj moli!“ (Jak. 5, 13.) — Ali ni molitev začetik spreobrnjenja? Ko se je Ananija Savla bal, ker ga je za preganjavca kristjanov imel, mu je Bog rekel v tolažbo: „Glej! moli!“ (Ap. 9, 11.) in to je bilo znamenje, de je Savel že na poti spreobrnjenja. Ko bi pač duh molitve čez ljudi prišel, potlej bi bilo z nami kmalo boljši. Usmiljenje Gospodovo je tako veliko, de je, kakor hitro bi se z vzajemnim zdihovanjem k njemu obrnili, svojo jezo v blagoserenost premeniti in nam prizanesti. „Obrnite se k meni“, pravi on, „in jest se hočem k vam obrniti.“ (Cah. 1, 3.) — Pred vsim moramo začeti moliti, goreče, dostojno moliti, skupno in očitno moliti, sej smo Boga očitno razžalili; očitno mu moramo čast skazati, in glasno obstati, de brez Boga ni otetbe. —

Ko bi se pač delavci v vinogradu Gospodovim zbrali in vse njim izročene z naukam in zgle-dam k molitvi napeljevali in spodbudovali! Nikarte se preveč zanašati na svoje nauke, pridige, branivne spiske, na učenost; saj nam ni neznano, de sveti Dominik z vsimi temi pomočki nevernih in puntarjev svoje dobe ni sprebernil, ampak po pobožnosti k devici Mariji, po priprosti molitvi sv. roženkranca, kteriga je povsod razširjal. Pobožno in s skesanim sercam pertecimo k Bogu in kličimo iz dna svojih serc: „Prizanesi, o Gospod, prizanesi svojimu ljudstvu, in ne pusti svojiga deleža poginiti.“ —

Ko bi pač naši duhovni pastirji, ktere je sveti duh postavil, čuti nad cerkvijo božjo, verne vsih stanov k slovesni, občni molitvi vabili, de bi od zgoraj pomoč prišla! Poglavarji in ljudstva, gosposke in podložni, duhovni in posvetni, mestnjani in vojaki, bogati in revni, učeni in priprosti, stari in mladi — vsi, vsi naj svoje roke vzdigujejo k Bogu in očitno spoznajo, de je Bog Gospod, in zunej njega ni rešenika. Le po tem takim bo luč našo tamo razsvetila, tolažba nam revšino olajšala klavernost se v pogumnost spremenila, nesloga bo sloga postala, moč bo našo slaboto ukrepila, bla-

goslov bo prišel nad naše orožje, modrost bo zbere vodila, prestoli bojo v varnosti, ljudi bo svoboda, državo mir in blagor osrečil. V resnici! Peklenski duh, ki zdej tako strahovito gospodari, vse zmeša, preslepi in pogubi, bi onemagal in od strahu bežal, ko bi milijoni kristijanov svoje roke, oči in serca k Bogu vzdigovali in soglasno klicali: „Usmili se, o Gospod, usmili se!“ Veliki škof Bosvet je djal: „Močnejši ste dve k nebu sklenjeni roki, kot jezeri bajonetov“. —

Pa naša molitev mora s postam zedinjena biti. So nekteri duhovi, je sam Jezus rekel, ki se dajo le s postam in z molitvijo pregnati. (Mark. 9, 28.) Neverstvo naših dni derži hudiča se ve le za basen; pa toliko hujši je sovražnik, čigar vpričnosti ne verjamemo. Strašne prikazni naših časov se iz samo človeške hudobnosti komej dajo razumeti; in res človeštvu tako rekoč čast skaže, kdor terdi, de je marsikdo od peklenskiga vraga gnan, kteriga k brezkončni slepoti in hudobnosti napotuje, to se ve po lastnim zadolženji. Ravno zato vpotrebuje nadloga sedajnega časa krepke molitve z postam vred. Ali ni mehkužnost našiga veka, sladnost in požrešnost poglaviten vzrok bogapozabljivosti in popolnoma posvetniga, meseniga mislenja toliko ljudi? Kako je le mogoče, za visokejši, nebeske reči čutilo imeti, ako enako Izraelcam v pušavi živimo, od kterih govori sv. pismo: „Ljudstvo se je vsedlo, piti in jesti in je vstalo, igrati. (2. Moz. 36, 6.) — „Poživinjeni človek“, piše apostelj, „ne razumé, kar je od duha božjiga; njemu je nespamet in ne more zapopasti“. (1. Kor. 2.) Kolika škoda za pobožnost in omiko serca je, de se tako modra in mila cerkvena zapoved od posta tako zlo vnemar puša, prederzno prelomuje in zaničuje! In vender človeštvu po nobeni drugi poti k redovnosti, poštenosti in zadovoljnosti priti ne more, kakor éc sklenemo, napačne nagibe zatreti, potrebam mejnike postaviti in sami sebe zatajevati. Kdor sam sebe premaga, je v resnici svoboden; kdor pa svojimu poželenju streže, je sužin mesa. — Nikar ne čakajmo, de bi nas Bog po nadlogi in dragini persilil, se sladnostim odpovedati, mar si sami pritergajmo in tako Gospoda s pokoro spokojimo. Mestu Ninive, kterimu je Bog pogin napovedal, je prizanesel, ker se je kralj, njegovi dvorniki in vse ljudstvo spokorilo in se postilo. „Post“, piše Bazili, „zmodri zapovednike, ukrepí oblastnike, doverši duhovne, posveti pobožne duše, da moč v vojski, varstvo o času miru“. (Hom. 1. de Jej.)

Moliti in se postiti pa še ne pripomore samo k spravi z Bogom, k temu moramo tudi se greha ogibati in po moči, po svojim stanu in po priložnosti dobro delati. Zdajna nadloga nam da pa pri-

ložnosti dovolj, dobre dela spolnovati na bolnikih, revnih, nevednih, zanemarjenih, terpijočih in stiskanih. Perva zapoved kersanstva je ljubezen, in ljubezen, pravi sv. Peter, „pokrije množico grehov“. (1. Petr. 4, 8.) Pa ta ljubezen se ne sme samo iz natornih čutil, ali pa clo iz nečimernosti in baharije kazati, ampak iz vere izhajati, ki vse Bogu prilastuje, brez kteriga ni zveličanja. Obudimo tedej prav in uterdimo vero v svojih sercih to neomagljivo skalovino resnice vsred toliko laži, ta neusahljivi studenc vsred toliko zlegov in terplenja, ta edini otok tolažbe na viharnim morji življenja, ta edini most od zemlje do neba. Sveta vera! ktero jih toliko zaničuje, in s ktero derzno igrajo, kakó se sme brez tebe sreča in blagor upati? Kralji in poglavarji, razumite, sodniki zemski zapomnite si; ljudstva in narodi, spoznajte, de ni otetbe brez Boga in Kristusa.

Poleg Nemškiga J. Marn.

Božja vladba v zgodovini celiga svetá.

1. Boj kersanstva z malikovavstvom v rimskim cesarstvu.

(Dalje.)

b) Julijan odpadnik.

Po tristoletnim kervavim preganjanji je naposled pod cesarjem Konstantinom kersanska vera premagala; pa že njegov striènik Julijan je sklenil in iskal potlačeno malikovavstvo zopet povzdigniti, in s tem kersanstvo zatreti. Nečimernost, slaba, le vnanjšino kersanstva zadevajoča izreja, sovraštvo do Konstancija, kteri je po Konstantinovi smerti Jutrovo vladal, katolska cerkev po arijskim krivo-verstvu neznano pačena in kažena — vse to skupej je perpomoglo, de je od prave vere odpadel, in iz merzliga, ponavadniga kristjana se v terdiga ajda premenil. Potim ko je Konstanci v letu 361 mesca Listopada umerl, je bil Julijan edini vladar celiga cesarstva. Nevtegama se je lotil, svoj nar ljubši naklep spolniti in izpeljati, verske zadeve v rimskim cesarstvu v tisti stan, v kterim so pred Konstantinom bile, nazaj djati, vse pokončati in zatreti, kar se je dosihmal v prid kersanstva in v škodo malikovavstva zgodilo, in s silo razdreti zvezo, v ktero je po Konstantinu in njegovih sinovih kersanstvo z deržavnim življenjem stopilo. V imenitniši službe je skor samo ajde in odpadnike jemal. Modrovavci in vedežvavci, kteri so takrat svoj zlati čas imeli, so od vsih strani skupej vreli, Julijanovi dvorniki in svetovavci bili, in njegovo dobrovoljnost v to obertiti vedili, de so sebe in svoje prijatle obogatili. — Med tem namreč je povelje dal, po kterim je ajdovske tempeljne po

celim cesarstvu spet odpreti, oškodovane in poderte pa spet postaviti in popraviti ukazal. Tudi je svojo voljo izrekel, da naj vsako mesto svoje lastne godove in bogoslužne šege spet obhaja, malikovavski služabniki (popi) so spet svoje stare pravice dobili; v njih in tempeljnov oskerbljenje so spet posebni dohodki odločeni bili, in Julijan je kakor veliki bogovski služabnik s perzadetnim, skerblijivim opravljanjem malikovavske aldije vsim drugim se v izgled skazal. Solncu je na svojim dvoru tempelj postavil; po njegovih sobah in ver-
 teh so vsih bogov podobe stale, v vsakim germu je bil malikovavski altar. Zjutrej in zvečer je solncu daroval, po noči pa luni in drugim zvezdam na nebu, in vsak dan še katerimu družimu maliku. Njegov vedni nepokoj se je kazal za neutrudljivo perzadevanje v bogoslužnosti: pred podobo malika se je na tla vergel, mu noge kuševal, sam derva sekal, oginj napravljaj, živino v daritev odločeno klal, in prihodnost zvediti željin, po njenim drobu blodil. Tudi Carigrad, do tistih mal čisto kersansko mesto, se je tedaj z malikovanjem ognjusil.

Julijan je spoznal, da povzdiga ajdovskiga neverstva še drugih pomočkov potrebuje; in zares, da bi serca ljudi za malikovanje perdobil, ni bilo dosti, da ga je le spet vstanovil, ampak je tudi njegove šege in navade popraviti moral; ker prazna, merzla vnanjšina ajdovske aldije — to je dobro vedil — zoper kersanstvo dolgo obstati ne more. Posebno dvoje je bilo, od česar si je nar gotovši izid svojih poprav in naklepov obetal: nar pred je hotel stan in službo malikovavskih služabnikov z vna-
 njo blisobo in posvetno častjó v veljavo perpraviti, in jih do tačas nepoznane zaderžanske častitosti povzdigniti; potim si je pa perzadeval, vravnave kersanske cerkve, ki je od njih dobrotljive nasledbe prepričan bil, na malikovavstvo prestaviti in ober-
 niti. Kakšno pričevanje je to za kersanstvo, da je njegov nar mogočniji nasprotnik, ko ga je zatreti hotel, njegove naprave posnemati moral! Za malikovavske služabnike, je ukazal Julijan, da naj se nar boljše možjé vsaciga mesta, tisti namreč izvolijo, kateri bogove in ljudi nar bolj ljubijo. Življenje bogoslužitelja, je rekel, naj vedna pridiga bo, izgled čistosti in blaziga zaderžanja; noč in dan naj svoje zapovedane blažila in očišbe opravlja, o dne-
 vih svoje službe tempeljna ne sme zapustiti, in nikoli nespodobnih besedi ne govoriti, ne poslušati. Kakor so se take veleve tistim, ki so jih zadevale, čudne zdeti utegnile, toliko bolj so se morali vikši deržavni vradniki (deželna gosposka) zavzeti, ko je Julijan svoje bogoslužitelje (pope) opominjal, da naj svojo veljavo posvetni oblasti nasproti ohra-
 nijo, se tudi nar vikšim vradnikam enake ali clo nad-nje postavijo, predstojniku, ko v mesto pride,

naproti ne hodijo, in zlasti v tempeljnu, kjer je vsak drug le prost družnik, svojo veljavo in ob-
 last očitno pokažejo.

De je Julijan šege kersanske cerkve sploh prav dobre in posnemanja vredne spoznal, je pokazal s svojim perzadevanjem, malikovavstvo, ker nič notranje moči v njem ni, z vpeljavo enakih šeg in navad podpreti in povzdigniti. Cerkevno petje, ki je kersansko službo božjo lepšalo, je imelo tudi aj-
 dovsko aldijo prijetniši storiti; torej je zapovedal, v Aleksandrii šolo za petje v tempeljnu napraviti, in je malikovavskim služabnikom ukazal, hvalne pesmi bogov, zlasti tiste, ki bi se per njih svetih opravilih pele, se iz glave naučiti. Tudi očitne bo-
 goslužne govore, je hotel, naj bi po izgledu kersanskih njegovi bogoslužitelji v tempeljnu v pod-
 budo in podučenje ljudstva imeli. Cerkevno pokorivno napravo je posnemal, ker je kakor veliki bogoslužitelj nekiga vradnika, ki je bil eniga njego-
 vih popov gerdo žalil, preklical ali v nekakšno cerkevno pano djal. Ravno tako je želel, z vpeljavo med kristjani navadnih družtvinih in perporočivnih pisem veljavo malikovavskih služabnikov uterditi in novo zavezo med njimi in družimi ljudmi nare-
 diti. Clo ajdovske meniške in nunske samostane je postaviti skušal. Kar je pa kristjanam nar bolj za-
 vidil, je bila delavna, pomagljiva bratovska ljube-
 zen, duh dobrotnosti, s katerim je kersanska vera svoje spoznovavce navdajala, verdeva terpečih, skerb za pokop mertvih. S tem, je menil, so si kristjani toliko ljudi za svojo vero perdobili, in de je sramotno, ko brezbožni Galilejci — tako je kri-
 stjane imenoval — zraven svojih revežev tudi še ptuje preživijo, naši pa svoje verske deželnike brez pomoči pušajo. Zato je dognati hotel, da bi se v vsakim mestu ubožnice in hiše v sprejemo ptujcov napravile, in de bi se v njih za vse po-
 trebne brez razložka vere skerbelo.

Kakor se drugači upati ni dalo, je bilo veliko število odpadnikov, zlasti med tistimi, kateri so mi-
 slili, da milosti cesarjeve potrebujejo, in so se za-
 volj njegove mladosti na dolgoletno vladanje zana-
 šali. Z izgovoram, da evangeli kristjanam za meč prijeti prepové, jim je Julijan z danim ukazam de-
 želsko oblastništvo povsod odvezl; kateri so torej ravno v takih službah bili, so veči del od vere od-
 padli. Ker je takrat tudi med kristjani spolnovana navada bila, očitno nastavljenim podobam cesarjev spoštovanje skazati, je ukazal Julijan svoje podobe s podobami malikov obdati, da bi kristjani tudi tem mališkim podobam se uklanjati persiljeni bili, in se tako sčasama z malikovavstvom spet soznanili. Carstvinimu banderu je znamenje imena Kristusoviga odvezl, in mu spet staro ajdovsko podobo dal, in na družih vojskni-
 h banderih in zastavah je podobe

malikov narediti ukazal. Na dan, ko se je med armado dnar deliti imel, je Julijan sam persel, obdan od svojih vojskih bander, in v kraji je žerjavca in kadilo perpravljeno bilo; vsak vojak je moral memo gredoč, predin je iz cesarjeve roke navadno darilo prejel, nekoliko kadila na žerjavco potresti, in to se je potim kristjanam za prestop k malikovavstvu razglasilo. Veliko se jih potlej v družbo vernih spet stopiti ni več upalo; drugi pa, takrat prenagljeni, in potim še le po svojih tovarših na pomen tega djanja opomnjeni, so serčno to obžalovali, in tudi pred Julijanam očitno zapričali, de to zoper svojo voljo malikam skazano počasteenje zaveržejo.

K pomočkam v dosego tega namena je služil dalje ukaz, de se vse, kar se je pod prejšnimi vladijami tempeljnam odvzelo, poverniti, in de vsak, kateri je razderja kakiga tempeljna deležen bil, ga spet postaviti, ali pa vrednost tega, kar je razderl, doplačati mora. Poslednjič je v to služilo tudi povelje, po katerim so kristjanam vse viksi učeliša odvzete bile, de bi poduk veči mladosti zgol ajdovskim učiteljem izročeni bil. Kdo zamore tajiti, de je Julijan z dobro premišljeno vravnavo za dosego svojiga namena, keršanstvo zatreti, kar je mogoče, vse storil, vse si perzadjal? Kdo pa tudi zamore dvomiti, de bi bilo keršanstvo po tako silnim zatiranji, ako bi resnično v Bogu svojiga začetka ne imelo, razpasti in konec vzeti moralo?

Pa že kratki čas svojiga vladanja je Julijan viditi moral, de se njegove visoke misli in nade od razcveta in povzdige ajdovske nevere in od razpada keršanstva nikakor ne spolnujejo, in zlasti o svojim stanovanji v Antiohii, poglavitnim mestu rimskiga izhoda, je to zanj britko skušnjo obilno storil. Blizo mesta je bil Dafneški log s tempeljnam in vedeštvam Apolonovim, ktero je pa umolknilo, kar je cesar Gal kosti svetiga mučenca Babila tam hraniti dal. Julijan je mislil precej po svojim prihodu obletnico malika Apolona z vsim veličastjem obhajati; ko je pa, velike množice ljudi praznično opravljene in številnih daritev nadjajoč se, tje persel, nikogar ne najde, kakor samo eniga popa z eno gosjo. Tedej se ni mogel zderžati, v terdim govoru na starašinstvo svoje nevoljo spustiti, in Antiohijanam očitati, de o takim prazniku še ene živine v dar perpravili niso, svojim ženam pa dovolijo, z obilnimi stroški toliko ubogih podpirati, de jih za brezbožni nauk Galilejcov perdobijo. Ravno kakor bi to zamudo Antiohijanov popraviti hotel, je več sto volov in cele čede druge živine na enkrat zaklal, z neprenehljivimi daritvami gostijami vojake svoje armade nezmernosti navadil, in špotljivcam perložnost dal, de so, kakor nekde od Marka Avrelija, od njega rekli: potim, ko z

vojske zoper Perzijane nazaj pride, se je bati, de bi vse goveje živine konec ne bilo. O praznikih Afrodite (neke ajdovske boginje Žive) je slovesen obhod po mestnih ulicah imel, od razujzdanih deklin in babjih mladenčev spremljevan, katerih nezmerno krohotanje, nesramno govorjenje in zadržanje je proti modrimu vedenju in obnašanju cesarja čudno nasprotje delalo. Če se je pa še ravno ta Julijan bahal, de se bogovi obliče v obliče z njim menijo, in mu naklepe njegovih sovražnikov, ne v kakih sanjah in negotovih perkaznih, ampak v zaupnih pogovorih razodevajo, nam to pogledati da v brezen napuha in oslepljenja, v kteriga se je ta od nature obilno obdarovani človek po svojim in ptujim pregrešenji pogreznil. Mera njegove hudobije je bila napolnjena; ko se je Bogu dosti zdelo, ga je njegova roka zadela — v 32. letu svojiga življenja, čez 20 mescov svojiga vladanja je v nekimi boji zoper Perzijane hudo ranjen v obupnosti in bogokletstvu strašin konec storil. Njegova zgodnja smert je od cerkve hujši zlege odvernila. Njegova serditost na kristjane je namreč proti koncu njegoviga življenja tolikšna bila, de bi bil z vojske s Perzijani se vernivši gotovo z nar silnišimi močmi keršanstvo tlačiti in zatirati jel; in iz vpora, na kteriga bi bil zadel, bi bilo pač kervavo preganjanje vstalo, čeravno precej v začetku kristjanam časti mučenstva ni pervošiti hotel. Zdej pa je celo s tolikim trudam gnano delo vstanovitve in povzdige malikovavstva samo razpadlo; tiste trume odpadnikov, kateri so za cesarjevo milost svojo vero prodali, kateri, kakor Temisti pravi, niso Boga, ampak le barsun (škerlat) molili, so se vidile grozovitno goljfone: ker Julijanov naslednik, Jovijan, je bil kristjan, in je koj v svojih prvih razglasih od keršanstva očitno pričevanje na znanje dal. Na mesto spominka pa, kteriga so bili v Carigradu Julijanu odpadniku naredili, je potim, ko ga je enkrat vihar poderl, pod cesarjem Justinijanam lep, častitljiv križ postavljen bil, v znamenje, de v nikomur drugim ni izveličanja, kakor v Kristusu, križanim.

(Dalje sledi.)

Doktor Ignaci Knobleher, misijonar v srednji Afriki.

Naš rojak, misijonar in generalvikar v Afriki, gospod doktor Ignaci Knobleher, so iz mesta Kartum 17. Prosenca 1849 v Ljubljano pisali, in v tem svojim pismu memo družiga tole perpovedujejo: „Svojo pot iz mesta Kajro v Kartum smo, desiravno ne brez vsih težav, vendar pa brez vse nesreče dokončali. Ta pot, desiravno v nezdravih krajih, bi bila za nas mikavna, in mi bi bili veseli, ko bi ne bila huda griza našiga preljubeznjiviga

Očeta Rilo nam serca podirala. Vidili smo perjetne kraje v Egiptu, ki so s palmovim drevjem obsajeni, velike gore in pečovje, podertije gradov nekdanjih Nubiških kraljev, stare, terdne, visoke znamenja nekdanjih kraljev Faraonov. Milo se človeku stori, če nekdanje grozno velike in umetno zidane tempeljne z revnimi iz jila narejenimi bajtami sedanjih prebivavcev perlič. Veliko zmed teh tempeljnov je bilo nekdanj pravimu živimu Bogu posvečenih, na sténah se sledé malarije že davno preteklih kersanskih časov. Semtertje je še viditi kaka podoba matere božje, ali pa kakiga učenca Gospodoviga, ktera je pred pokončevavci še toliko oteta ostala, de popotnikam obilno priča, de so nekdanj kristjani v teh visoko obokanih (veljbanih) tempeljnih hvalo božjo prepevali. Na meji med Egiptom in Nubijo je otok File s visocim pečovjem obdan. Na tem otoku so berhki tempeljni boginji Izis zidani, ktere je bil že v prvih časih neki škof po imenu Teodor v službo božjo posvetil. Ob nekim jasnim jutru smo svoje stanise na bregu Nila zapustili, ter smo se v čolnici na otok prepeljali, kjer smo v enim teh tempeljnov altar, ki ga s seboj nosimo, postavili. Gospod Kazolani so maševali, in med daritvijo so nas mnogi, sveti občutljeji sprehajali, ki jih je tiha samota v nas budila. — O de bi se ta tempelj, v katerim se že ni toliko sto let pravna daritev neomadežaniga Jagnjeta za grešno človeštvo obhajala, spet kmalo v cerkev božjo spremenil! O de bi černi Nubjani, med kterimi spomin v kersanstvo ni še popolnoma ugasnil, prav pogostama ko nekdanj tje na božjo pot hodili!

Mnogi narodi, ki smo jih na svojim dolzim popotvanji obiskovali, so lepo in perjazno z nami ravnali. V nekterih Evropevskih časopisih se je bilo ravno ob tem času razglasilo, de so nas Nubjani pomorili, ko so nas postrežljivo pod svojo streho jemali; toraj bi bil nar veči nehvaleznosti kriv, ko bi tukaj ne spoznal, de smo v Nubii pod milim nebam brez čuvaja če ne bolj varni in v miru, pa saj ravno tako varni in v miru, kakor v marsikteri deželi med omikanimi narodi v Evropi.

Ko smo v mesto Kartum peršli, nam je nek Turk stanovanje perjazno ponudil. Od dolziga pota smo bili vsi spehani, in zavolj k smerti bolniga poglavarja vsi pobiti. Kar mi je v tej terdi skušnji in nadlogi nar težji djalo, je bilo upadeno serce, ki sim ga nad tovarši vidil. Gospod pa ni perpustil zadnje iskre v meni ugasniti: še sim se živo zavedil, de tavženti zvoljenih svoje pobožne molitve k nebesam pošiljajo in našimu poslanju dobriga izteka prosijo. In res, Gospod ni odlašal, naše pobite serca z novo serčnostjo napolniti. Spoznali smo, de je ta kraj prava šola za nas perpravljati se, polagama še dalje v notranjo Afriko iti.

V tem divjim kraji nam vsiga manka, spridama svoje delo začeti. Nimamo ne hiše, ne cerkve, ne družih perpomočkov per rokah se tega dela kako lotiti. Ko smo se per postelji svojiga bolniga Očeta Rilo posvetvali, kako de bi svoje delo speljali, smo sklenili se nekoliko pred okrog sebe ogledati.

Gospod Kazolani, Angelo Vinko in jez smo vzeli slovó od Očeta Rilo, kteriga smo s Pedemontam v Kartumu zapustili, z veči serčnostjo ko pervikrat smo se na kamele vsedli in se v obširne planjave otoka po imenu Senár podali.

Žalostni stan, v katerim smo Očeta Rilo zapustili, nas je opominjal kmalo se verniti, in smo z nar lepšim upam, narode, ki smo jih obiskovali, kersanstvu perdobiti, domu peršli. Velika vročina, ki je dalje veči perhajala, nas je močno oslabila. Naša služba božja je še zmirej kakor v začetku le v eni tihi maši obstala, ki je bila na vertu pod šotoram nekiga pridniga Evropejca brana, ker boljšiga kraja še nismo imeli. Velikonočni prazniki, ki jih nismo mogli po šegi katolške cerkve obhajati, so nas še bolj žalostne in klavorne storili. Ah — kako srečniga sim štel v tacih britkih urah duhovna, ki v svoji cerkveci s svojo pobožno srenjo z enim duham in sercam svete skrivnosti obhaja!

Bolezen Očeta Rilo je po Veliki noči čedalje hujši perhajala. Mene, ki sim že, kar smo iz mesta Kajro šli, vse potrebe na popotovanji oskerbljeval, so za generalvikarja v srednji Afriki zvolili; zročili so mi vse pravice in oblasti, ki so jih malo mescov pred iz rok svetiga Očeta papeža in od svete družbe za razširjanje vere prejeli, in so me pooblastili, od tiste ure vse potrebe vikarjata, kakor se mi bo prav zdelo, oskerbljevati in vladati. Nevarnost, v kteri se naša poslatev v razširjanje vere, za ktero ves gorim, zdej bolj ko kdej znajde, me je nagnila, toliko skerb prevzeti, ter upam, de mi bojo gospod Kazolani s svetam in z djanjem na strani stali, dokler ne bojo Oče papež službe apostolskiga vikarja komu družimn zročili.

Strahama, vender z živim zaupanjem, de me bo Gospod v tej službi, v kteri bolj ko kdej njegove pomoči potrebujem, podpiral, sim vso svojo skerb v to obernal, našo upadeno serčnost spet oživiti. Po moji misli bi se dalo to nar poprej s pridnim delam zgoditi. Božja previdnost in skerblijivost Očeta Rilo ste mi pot pokazale to speljati. Rilo so namreč nekoliko pred kos verta v sredi mesta ob Nilu kupili. V velicim, pa skorej vse podertim podslopji, ki je na vertu, sim dal kolikor mogoče hitro majhno kapelico, šolo in stanovanje za nas napraviti. V sredi med temi opravili, ki so nam ves dolg čas pregnale, nas je Gospod prav občutljivo obiskal. Vzel nam je 17. Rožnika lepo dušo nikoli več spet namestljiviga Očeta Rilo. Nje-

gova smert, desiravno smo jo že delj časa previdili in smo nanjo perpravljani bili, nas je vender le z nar veči britkostjo napolnila. Potem ko smo draziga očeta — perviga zmed nas misijonarjev — pokopali, so nas dan na dan nove nadloge zadevale. Jez sim bil — v daljni deželi brez denarja, brez poroških pisem, de bi mi bil kdo kaj upal — predstojnik misijonarjev, ki sim mogel saj vse potrebno za vsakdanji dan oskerbeti in perpraviti. — Bil sim v tolikošni zadregi, de bi si iz nje brez posebne pomoči božje pomagati ne bil mogel. Pa kader sila do verha perkupi, pomoč božja že na strani stoji. Neka pobožna duša nam je za potrebo nekoliko denarjev upala, ktere ji bo družba verorazširanja ob svojim času povernila. Pa komej sim to vravnal, že je druga stiska nad nas peršla, ki je hotla našo poslatev zatreti.

Tukejšna gosposka nam je prav zvijačno in prekanjeno nasproti stopila. Nič manjšiga si niso zmislili, kakor, de smo ogleduhi Evropejskih vojsk-nih trum, ki bojo, ne vem od kod, v deželo ropile in jo v last vzele. Kakor smešno je vse to, so se vonder le tega poslužili, nas strašiti in nagniti, ravno po tem potu se verniti, po kterim smo sem peršli. Gospod Kazolani so nas s svojo razumnostjo in serčnostjo iz tega obdolženja rešili. Pisali so namreč tukejšnimu Pašatu ojstro pismo, v kterim so mu zaprotili, de bo mogel zavolj vsih slabih nasledkov, če se bomo verniti mogli, pred Angleškim in Avstrijanskim poslancama, ki sta na dvoru Egiptovskiga podkralja, in ki sta nam od njega pose dobila, ojster odgovor dati. Kmalo potem smo od Pašata perjazno pismo prejeli, in posihmal nas ni nihče več nadležval.

Ko sim bil med tem popis vsiga, kaj in kako se je z nami godilo, koliko smo opravili, kar moram sveti družbi v Rimu naznaniti, dokončal, in ko sim natanko razvidil, de med temi okolišnjami dalje iti ne moremo, sim gospod Kazolanita prosil, s popisam v Evropo se verniti, ter ga svetimu Očetu papežu in družbi v roke podati. Ljubeznjivi gospod, ki so me zmiram s svojim krepkim svetam podpirali, so nas sred velikiga Serpana zapustili. Dva mesca poznejši sim bil persiljen visoko častitljiviga Gospoda Angelo Kinko zavoljo bolehnosti domu v Verono spustiti, de bi se tukejšne merzlice, ki se je ne morejo znebiti, ozdravili. Če jim bo Bog zdravje podelil, bojo poznejše spet k nam peršli. Tako tedej sim samo jez s starim Pedemontam tukaj ostal, in vso svojo skerb v to pervo, z božjo pomočjo uterjeno misijonsko stajo v mestu Kartum obračam. Naša majhna kapelica je bila pred binkušti posvečena, šole pa zavoljo družih opravil do odhoda gospoda Kazolani nisim še mogel začeti. Kakih dvanajst ubozih, zapušanih sirot keršanskih

staršev sim še o pravim času brezna otel, pred kterim so se znajdl. Te pervence začetiga dela sim pred altar presvete device Marije perpeljal, in delim z njimi svoj trud in kosic kruha, ki mi ga previdnost božja pošilja. Oni že precej gladko v arabskim in laškim jeziku berejo; večidel so spraševanje za kerst že dostali, in so bili pred praznikam vsih svetnikov po svetim kerstu v katolško cerkev vzeti. V serce me je ginilo, ko sim vidil, med tem ko sim jim zakrament svetiga kersta delil, debele solze po njih černih licih teči. Eden zmed njih, ki se je večer pred praznikam presvete matere božje posebno perporočal, de bi v grehu ponoči ne umerl, je po dokončanih svetim kerstu z rokami sklepal, in ves zamaknjen klical: Oh, Bogu bodi hvala! No zdaj smo rešeni, zveze greha so raztergane, in hudobni duh nič več ne premore nad nami! — O božiči sim za te svoje otročiče jaslice napravil, ki niso le samo njim veselja delale, ampak so tudi veliko tukejsnih, od katolške cerkve odločanih Koptov, in še clo Turkov pervabile, ki so peršli gledat gornate kraje okrog Betlehema, pastirje polne začudenja na straži in čede, in so z nami rojstvo božjiga Deteta obhajali. Povernitev dveh zgabljenih duš v katolško cerkev je bil sad božje gnade, ki jo je nam Zveličar ta veseli dan podelil. — Tako nas Bog od časa do časa z veseljem navdaja, in nam polajšuje breme, ki vsak dan zavoljo množečih skerb težji perhaja. Naše upanje nam upada, od miloserčnih, preljubih bratov v Evropi pomoč in vsakdanjiga kruha dobivati zavolj velicih prekucij, ki se tam godé.

Potem, ko sim bil pretečeno spomlad pisma ranjciga Očeta Rilota družbi v Lijon poslal, ktera družba za misijonarje dohodke pobira in razpošilja, sim zvedil nagle prekucije na Francozkim, per kterih prekucijah bo morde tudi ta družba, če ne bo popolnoma razpadla, pa saj tako oslabela, de ne bo zamogla misijonarjem veliko pomagati. Vender sim si še vnovič serčnost dajal, ker sim upal od miloserčnih dobrotnikov iz Avstrije, kjer so Njih svitlost, naš preblagi cesar prvi zmed podpiravcov te nove poslatve med nevernike, doseči to, kar nam je bilo na Francozkim odtergano. Pa kako močno me je serce zabolelo, ko sim zalostno novico zaslišal, de je tudi v zvestih Avstrijanskih deželah punt vstal, ki ljudem premoženje požira in jim srečo podkopuje. Se ena pot mi je odperta stala, namreč k svoji ljubi materi Propagandi, to je, sveta družba ali šola v Rimu, ki misijonarje po svetu razpošilja. Pa namesti odgovora od tam sim zaslišal, de tudi po Rimu puntarji razgrajajo. — Kam se hočem zdaj oberniti? Se ve, de proti nebesam, in to tudi delam s ponižno prošnjo, de Bog zmagovavniga križa njegoviga Sina, kteriga sim v njegovim imenu v tej ptuji deželi postavil, zavoljo mojih grehov po meni spet ne podere, in de luči vere, s ktero je po svoji neskončni milosti nesrečne zamorce razsvetliti sklenil, po meni spet ne ugasne. V nar veči nesrečo bi si štel, ko bi mogel zavoljo pomankanja perpomočkov ta kraj za-

pustiti. Rad bi se per tej perložnosti k svojim do-
brotljivim rojakam obrnil, ko bi si k svoji nar veči
britkosti ne mislil, de je tudi mojo drago domovino,
Krajsko deželo, nesrečna puntarija, ki se morde
še ni popolnoma vlegla, bolj ali manj zadela.

Ko sta me dva mojih perjatlov v svojih zad-
njih pismih zagotovila, de mi hočeta nekoliko den-
arjev poslati, prosim, ta dva pisma visoko častit-
ljivima gospodama po perložnosti poslati; in ker
upam, de se bo v Avstrii vse prav vravnalo, pro-
sim Njih — denarje imenovanih gospodov vitezu
Lavrinu v Aleksandrijo poslati, in mu poročiti, de
mi jih ali v gotovim, ali pa (če ne bo prave perlož-
nosti) samo pismo, koliko je denarjev, do mene pošlje.

Sklenem to svoje pismo, goreče želje proti
nebesam povzdigovaje, de bi to pismo mojo drago
domovino v miru naslo. Zato prosim s svojo majhno
srenjo vsak dan pred altarjem. Gospod naj nikar
moje molitve ne zaverže, in naj med našimi pre-
ljubimi brati v Evropi bolj ko kdej mir in spravo
uterdi. — Prosim . . . . .

Kartum 17. Prosenca 1849.

Ignaci Knobleher,
generalvikar v srednji Afriki.

Novice.

Iz Ljubljane. Pretečeni teden so prišli naš
milostljivi knez in škof iz svojiga obhoda po No-
trajnskimi nazaj v Ljubljano. Birmancov je bilo let-
tas po mogih krajih domače škofije vsiga skupej
17.197; in sicer v Ljubljani 1946, v Žužembergu
785, v Toplicah 376, v Novim mestu 1198, v
Šent-Jernej 1124, v Leskovci 2245, na Raki
1148, v Šent-Kocianu 811; — v Postojni 853,
v Košani 506, v Ternovim 1350, v Slavini 572,
v Senožečah 608, v Vipavi 1355, v Černimverhu
nad Vipavo 592, v Idrji 1014 in Zerah 714.

— Rojstni dan našiga svitliga cesarja je hil v
Ljubljani svetično obhajan. V petek je bilo celo
mesto prav posebno lepo razsvitljeno. Mnoge hiše
so bile prav krasno okinčane, v tavžent hišicah
so se lesketale ter z raznimi napisi in podobami
slovesnosti permerjenimi blišobo praznovanja pove-
ličevale. Drugo jutro so topovi na gradu oznano-
vali slavni dan; ob desetih so sami naš prečastiti
škof imeli veliko mašo, in so kralja kraljev prosili,
de bi po zasluženji Jezusa Kristusa, kateri je vir
vsiga blagoslova na zemlji, razlil obilno svoj bla-
goslov na Franca Jožefa v osrečenje ljudstev
Njemu zročeni in ga oborožil z veliko močjo v za-
tiro vsih sovražnikov Boga in človeštva.

— Ta praznik so pa še poviksale vesele no-
vice iz Ogerskiga, ktere so ravno v petek bile
razglašene, in upanje uterdijo, de bo skorej konec
Ogerske vojske.

Pridige

ob posebnih perložnostih, ki jih je imel Juri Voljc,
duhovni vladnik v Ljubljanski knezo-škofijsko du-
hovsnici. Natis Rozalje Eger, v veliki osmini; na
prodaj per Kremžerji. — Pervi zvezik velja 16 kr.

Eno leto je, kar je prvi zvezik teh vsake
hvale vrednih pridig na svitlo peršel. Tačas je bilo
obljubljeno, de bo sčasama več enacih zvezkov na
svitlo danih, ako se letih prvih toliko spečá, de

se stroški splačajo; vender se ni od nikakorsine
priprave daljniga izdavanja kaj slišati. Škoda bi
bilo, ko bi tako čversto steblo cerkveniga slovstva
moglo v svoji klici zastati. Drugi narodi imajo svoje
pridigarske obilne zaloge, in verh tega še pridig-
arske liste, p. „Filoteja“, „Ambrosius“ itd.; per
Slovencih in Slovanih bi utegnlo iz tega maliga
početka tudi lahko sčasama kej taciga biti, ko bi
se bravci branja poprijeli. Ne iz mojiga lastniga
nagiba, česar bi se ne prederznil, temuč v imenu
razumnih in učenih duhovnov, kateri zlo želé, de
bi to delo napredovalo, in so me k temu pisanju
spodbudili, naj bo od tega nekoliko besedi rečenih:

Te pridige niso puhle in pajčevnoste, kakor
nektere nemške ali družih jezikov, ki mora človek
dve, tri strani brati, prejden najde kej družiga,
ko motorogastih in šopirnih besedi in izrekev, am-
pak vsaka beseda ima svoj dobro umerjeni razlog
in vtis, in vse sploh, kar je govornjeniga, je čisto in
čversto zerno. Beseda je visokimu zapopadku per-
merna, tehtna, živa in podvizna, oblika in stava
prijetna in omikana, gladkotekoča in prostimu lahko
umljiva, kakor vgodna učenimu. Toraj je le želeti,
de bi to steblo cerkveniga slovstva v našim slo-
venskim jeziku podpirano bilo in dalje rastlo.

Pridig obseže ta zvezik sedem; štiri so od
ljubezni do bližnjiga, namreč: kersanska ljubezin
je a) vesvoljna, b) delavna, c) sveta, d) poter-
pežljiva, e) nesamopridna, f) se ne veseli krivice.
Ena je od ohranitve edine duše; ena od popotvan-
ja v večnost (non plus ultra!); ena od počesnja
Marije preciste device. —a—

Oznanilo.

Več častitih prejemnikov „Zgodnje Danice“
nam je naznanje dalo, de bi „Zgodbe katolske
cerkve“, ki jih gospod fajmošter Peter Hicinger
pišejo, radi v taki obliki prejemali, de bi se za-
mogle posebej v ene bukve zvezati in hraniti. Te
želje z veseljem spolnimo, ker vrednost takih cer-
kveno-zgodovinskih bukev dobro spoznamo. Dans
tedej oznamimo, de bomo zanaprej „Zgodbe ka-
tolske cerkve“ v Zgodnji Danici v takšini podobi
podajali, v kakoršni je bila „Vinoreja“ g. Vertovca
„Novicam“ perdjana. Vsake tri ali štiri tedne bo v
„Zgodnji Danici“ pol pole z Zgodbami kat. cerkve
napolnjene. — De bo pa vsakteri zamogel celotne
bukve cerkvene zgodovine sčasama dobiti, bomo
tudi te poglavja, ktere se v poprejšnih polah na-
šiga cerkveniga lista najdejo, še enkrat natisniti
dali in tistim bravcam pošiljali, kateri jih bodo pre-
jeti želeli. Tode brez lastne velike škode se
ne moremo drugači tega družiga natisa dozdej iz-
danih poglavij postopiti, kakor de se nam stroški
povernejo. Zatorej tudi zdej prosimo, de tisti pre-
jemniki „Zgodnje Danice“, ki bodo hotli prve pa-
ragrafe „Zgodeb“ (dozdej 35) v veliki osmini
(Oktavform) natisnjene prejeti, za to perklado cer-
kveniga lista vredništvu „Zgodnje Danice“ vsak
en goldinar pošljejo v pismu, na katerim ima za-
pisano biti: „Naročivni dnar“. — Tiskarnica g. J.
Blaznika bo skerbela, de bo to delo skorej dokončano.

Opomba. Konec tekočiga mesca se bo bera za
sv. Očeta Pija IX. sklenila, in nabran dnar v Gaeto poslal.